

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

9 Instructiones priuataru[m] i[n]quisitionu[m] qua[m] vim habeant.
Instructiones vnius priuatae Inquisitionis non obligant in vniuersum omnes
orbis inquisitiones. Inquisitores vnius prouinciae, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

trauagantes, & quælibet alia leges contra hæreticos editæ per clausulam prædictam tollantur, oportere vt expresse constitutionibus positis in ritualis de hæreticis obuiant, id est, vt manifeste, & expresse eis contradicant, atque è diametro cum eis pugnent: id enim significat verbum, obuiandi, in præcitatæ responsis positum, vt docent humaniorum litterarum professores, quos in re aperta consulto omitto.

Ergo si per constitutiones extrauagantes aut quasuis alias leges ecclesiasticas aliquid caueatur, quod à iure communi non sit prouisum, aut non plene decisum, dummodo expresse cum eo non pugnet, siue id pœnas in hæreticos & eorum complices augeat, siue modum inquirendi, interrogandi, euocandi, compellendi, torquendi, publicandi, aut quid simile præscribat, id profecto obseruandum erit, quod a pertissime probant præcimatorum rescriptorum verba.

Statuta Inquisitionum ualida sunt.

De generalium autem Inquisitionum statutis, seu institutionibus, quæ multa interdum cauere solent, aut omiſsa penitus à iure communi, aut parum explicata, hoc sentio: quod si vel faciliorem præscribant modum procedendi in causis fidei, vel pœnas in hæreticos augeant rationabiles, inspecta locorum, & personarum qualitate, vel denique quacunque alia ratione ea iubeant, quæ in augmentum fidei sine cuiusquam præiudicio tédunt, proculdubio obseruanda sunt: euidens enim ratio hoc suadet, quoniam leges iam latæ siue in hac causa, siue in alijs, non possunt plene omnes casus siue articulos occurrêtes decidere. In neque leges. ff. de legibus, & senatusconsulto. sit ergo, vt id quod ad commodiorem causarum tractationem statuitur, vbi & iustum est, & iurisdictioni non repugnat, debeat obseruari.

8. Concilia provincialia auctoritate delegatorum sedis Apostolicæ in hæreticos edita vim legis habent.

Præterea quæ de extrauagantibus diximus, obtinere etiam putamus in concilijs provincialibus auctoritate Apostolica, seu auctoritate delegatorum sedis Apostolicæ contra hæreticos editis; quæ sunt Tholosanum, Biterrense, Narbonense, & si quæ sunt similia, quæ a nobis nup in bibliotheca Vaticana in peruetusto codice (quem nobis Illustrissimus Cardinalis Guillemus Siretus vir omni eruditionis genere clarus, & Christiana pietate insignis, humaniter exhiberi ob publicam utilitatem iussit) reperta proxime cum nostris commentarijs in lucem dabuntur, huiusmodi. n. concilia, auctoritate delegatorum sedis Apostolicæ edita vim legis habent in hoc crimine, & penitus obseruanda sunt. Ita non obscure colligitur ex prædictis, sed notatim id cauit Urbanus iiii. in rescripto incipiente: Præ cunctis. §. & obseruari. relato ab Eymérico part. 2. ubi ita scriptum est: *Et obseruari omnia statuta, tã per sedem Apostolicam, quam in concilijs legatorum eiusdem sedis prouidè edita, quæ negotium Catholicæ fidei tangere dignoscuntur, sicut*

A promotioni negotij, & augmentationi fidei fuerit opportunum. hæc ibi.

Nec te moueat in quibusdam codicibus hanc periodum paulo aliter contineri ita: *quam in concilijs eiusdem sedis.* quæ verba solis summorum Pontificum statutis, non delegatorum eius, robur tribuere uidentur: quoniam in multis exemplaribus etiã peruetustis, lectio nem, quã paulo antea retuli, frequentius inueniri scio. & eam lectionem prudenter etiã agnouit Eymericus 3. par. q. 72. cum eam rescripti partem ad hoc institutum, de quo nunc agimus, citaret.

B. De instructionibus vero, seu priuatis aliquarum Inquisitionum constitutionibus, ueluti de instructionibus Inquisitionum Hispaniæ a multis uidi sæpe dubitari, quantum vim habeant, quod est hic a nobis obiter etiã declarandum.

Ac primum hæc est exploratissimum, eas instructiones in eis tantum regnis vim habere, obseruandasque esse ibidem ab inferioribus Inquisitoribus: extra Hispaniam uero in terris, quæ generalis Inquisitoris Hispaniæ iurisdictioni non subduntur, nullam penitus obtinent firmitatem: quoniam iudices inferiores & si potestatem habeant condendi leges, at ubi eas condiderint uniuersales non sunt, neque extra suum territorium earum uirtus egreditur. c. 2. de constit. lib. 6. l. vlt. ff. de iurisdict. om. iud. tales sunt Episcoporum, & Inquisitorum leges, quas in suis condunt territorijs.

Inquisitoribus uero aliarum Prouinciatarum, tunc iuxta dispositionem instructionum aliter Inquisitionis procedere securè licebit, quando a iure communi non discrepant, aut rationi consentaneæ sunt, & in illis locis opportuna, cõsideratis locorum, personarum, negotiorumque circumstantijs.

Sunt autem, vt ingenue fatear quod sentio, utiles Hispaniæ instructiones, rationi cõsentaneæ, & eruditæ, nempe quæ a multis & sapientissimis uiris, matura deliberatione uarijs temporibus sint conditæ: docentque singulariter, quidquid in primis ad praxim attinet, & propterea Inquisitorum muneri & officio sunt valde accommodatæ. Ego ita cenſeo, quicumque fidei iudices iuxta præscriptum ordinem, & methodum earum instructionum processerint, aut iudicauerint, siue absoluendo, siue condendo, siue salutares penitentias imponendo non errabunt, imò quidem recte suo munere, fungentur, sed prudentiæ & iudicij opus est.

E. In his instructionibus, si quid caueatur quod iuri communi contradicat expresse, ipso iure id inualidum est, vt præcitata rescripta ostendunt, in cap. vlti. §. vlt. de hæret. lib. 6. & in element. 1. §. vlti. de hæret. ceterum si generalis Hispaniæ Inquisitor, aut quis alius a sede Apostolica obtinuerit, vt intra suam iurisdictionem possit condere instructiones etiam iuri communi contrarias, quæ ad extirpationem prauitatis hæreticæ perti-

9. Instructiones Inquisitionis Hispaniæ, & aliarum Inquisitionum quam vim habeant.

pertineant: sane tunc illis erit in eis regnis obtemperandum exempla multa occurrunt: sed facile omitto: nam docendi ratio absque eis intelligi potest. de ceteris aliarum Inquisitionum instructionibus, seu sanctionibus, idem est iudicandum.

IO
Consuetudo approbata, & rationabilis cuiuslibet Inquisitionis obseruanda.

Iam quæ hæcenus de instructionibus seu sanctionibus priuatarum Inquisitionum diximus, eadem quoque de consuetudine cuiuslibet Inquisitionis accipienda sunt: nam Inquisitores hereticæ prauitatis tum in puniendis hereticis, abiurationibus faciendis, reis torquendis, inducijs concedendis, totoque processu fabricando, tum in ceteris quæ ad latissimum suum officium spectant, approbatis suæ Inquisitionis consuetudinibus uti possunt, quod in priuilegio creationis ipsorum continetur: nam inter cetera eis conceditur, ut procedant contra omnes hereticos cum omni auctoritate, facultate, & potestate tam de iure, quam de approbata consuetudine: approbatam autem consuetudinem velut legem esse obseruandam explorati iuris est. §. ex non scripto. Infit. de iure nat. gent. & ciuili. vbi communiter Doctores.

Vnde si per uetustam & approbatam alicuius Inquisitionis consuetudinem receptum esset, ut Inquisitores hereticæ prauitatis, indistincte animaduertent in blasphemio, crederem eos id iudicium absque errore posse exercere: nam consuetudo hæc illis tribueret priuilegiū, cum consuetudo priuilegium tribuat, ut docet Bar. in præmio Digestorum. §. hæc autem tria. num. 3. Rursus quoniam consuetudo tribuit iurisdictionem, glossa singularis in l. more maiorum. ff. de iurisd. om. iud. facit textus in c. cum contingat. de foro compet. vbi Fely. Bal. in rub. de consuetud. col. 2. per l. viros. G. de diuer. offi. lib. 12. vbi Bart. in fine. Romanus consil. 243. incip. ad prædictorum roborationem, ut. secundo principaliter, & consil. 300. incip. in casu proposito. Iare Decius in dicta l. more maiorum. ff. de iurisd. om. iud. nu. 19.

Naque hoc mirum videri debet, cum consuetudo tantam habeat vim: ut etiam canonibus præponderet, si sit rationabilis: & legitime præscripta. cap. vlti. extra de consuet. tradit glossa communiter recepta in cap. pastoralis. verbo, dissona. de fide instrum. & Aymo Grauetta in tractat. de antiquit. temp. par. 1. §. 1. num. 42.

Veruntamen monendi sunt hic Inquisitores, ne quamlibet suæ Inquisitionis consuetudinem velut rationabilem admittant: nam ut consuetudo dicatur rationabilis, & approbata, plura exiguntur, quæ non facile possint in quaui consuetudine reperiri: rationabilis enim dicitur consuetudo, quam iura non improbant, aut quæ iuri non contradicit. glossa in cap. vlti. verbo, rationabilis, extra de consuet. item ut consuetudo pro lege seruetur, multa requiruntur: glossa & Doctores, in cap.

A consuetudo. distinct. 1.

Quam ob rem ne quid velamine, aut prætextu approbare consuetudinis incautum committant Inquisitores, sequentia intueantur. Primum curæ omnino cuncta gerere, hoc est, processus suos fabricare, omnemque ordinem iudicarium dirigere in puniendo, & ab soluendo, & ceteris ad suum officium spectantibus iuxta canones, præsertim eos qui de hereticis sunt, & contra hereticos conditi: deinde uero ad consuetudinem & stylum Romanæ Inquisitionis, a qua ceteræ velut a capite pendent, vbi leges deficiunt, & in arduis, audacter recurrant; quis enim concedat in re tam graui priuatas Inquisitionum, aut prouinciarum consuetudines facile esse sequendas? præsertim cum iura vbiq; clament, maiores Ecclesiæ causas, & præsertim quæ articulos fidei tangunt, ad sedem Apostolicam esse referendas. cap. Maiores. de baptismo & eius effectu. ergo priuati ciuitatum Inquisitores, si tutius, & securius tractare omnia cupiunt, cum leges deficiunt, aut etiam obscuræ sunt leges. stylum & consuetudinem supremi senatus Inquisitionis Romanæ, quæ ceterarum caput est, consulant & sequantur, in hac enim nullū est erroris periculum: nam præterquam quod a sapientissimis iudicibus & vigilantissimis causæ fidei tractantur, quotidie etiam summum Pontificem consulere licet, cuius iudicium quantam in rebus fidei habeat auctoritatem, exploratissimum est apud Catholicos.

Sed ad Extrauagantes reuertor, quantum tanta est auctoritas, ut si exploratæ fidei sint, aut (ut nostri loquuntur) indubitata, constitutionem in corpore iuris clausam tollant cap. 1. de constitut. vbi Doctores, Guimier in pragmatica sanctione, cap. & quia. §. ipsas omnes, verbo, extrauagantes, quod si dabitur, an sit authentica nec ne, tunc si est iuri consona, secundum eam debet iudicari, at si à iure discrepet, summus est Pontifex consulendus, cap. Pastoralis, vbi Panormit. & alij, extra de fide instrum. & tradit glossa in pragmatica sanctione loco proximè citato. huius autem doctrinæ multa occurrunt exempla in positis extrauagantibus, quæ breuitatis gratia omittimus, attamen prædictatum dogma ita credendum intelligendum, ut tunc extrauagans iuri communi præualeat, & secundum eam sit iudicandum, quando in extrauaganti apponetur clausula: *Non obstantibus quibuscunque constitutionibus in contrarium, &c.* quæ communiter apponi solet: nam si hæc clausula defuisset, præsertim in nostris extrauagantibus, si quid tunc contra decreta in titulis de hereticis contenta sancirent, id plane irritum esset, per iura adducta ex cap. vlti. §. vlti. de heret. lib. 6. & clem. 1. §. vlti. de heret.

Ex prædictis pendet quæstio ad intelligendum utilis, & huic instituto valde accommo-

Priuari Inquisitores stylum Romanæ Inquisitionis obseruant.

II
Extrauagantes cum ceteris sunt iuri communi præponderant.

II
An sententia lata contra aliquam extrauagantem sit nulla.

K 3 data,